

VLÁDA V ÚSTAVNOM SYSTÉME SLOVENSKEJ REPUBLIKY¹ (v kontexte zmien Ústavy Slovenskej republiky)

prof. JUDr. Ľubor Cibulka, CSc.

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta,
Katedra ústavného práva
lubor.cibulka@flaw.uniba.sk

Vláda v ústavnom systéme Slovenskej republiky (v kontexte zmien Ústavy Slovenskej republiky)

Príspevok sa zameriava na analýzu vývoja ústavného postavenie vlády Slovenskej republiky v kontexte zmien Ústavy Slovenskej republiky. Interpretácia ústavného postavenia vlády SR je spájaná s viacerými nejasnosťami osobitne v kontexte prijatie ústavného zákona 356/2011 Z. z.

Die Regierung der Slowakischen Republik (in Zusammenhang mit den Veränderungen der Verfassung der Slowakischen Republik)

Der Beitrag befasst sich mit der Analyse der Verfassungsstellung der Regierung der Slowakischen Republik in Verbindung mit den Veränderungen der Verfassung der Slowakischen Republik. Die Analyse ist mit mehreren Unklarheiten, besonders in Zusammenhang mit der Annahme des Verfassungsgesetzes Nr. 356/2011 Gesetzessammlung verbunden.

Government in the constitutional system of the Slovak Republic (in the context of changes made to the Constitution of the Slovak Republic).

The paper focuses on analysis of evolution related to constitutional status of the government of the Slovak Republic in the context of changes made to the Constitution of the Slovak Republic. The interpretation of the constitutional status of the government of the Slovak Republic is associated with a number of ambiguities, particularly in relation to the adoption of constitutional act no. 356/2011 Coll.

---

¹ Príspevok spracovaný s podporou programu Vega č. 1/0777/15

Kľúčové slová: ústava, forma vlády, vláda, zodpovednosť vlády, vyslovenie nedôvery

Schlüsselbegriffe: Verfassung, Regierungsform, Regierung, Verantwortlichkeit der Regierung, Misstrauensvotum

Keywords: constitution, form of government, government, accountability of the government, motion of no confidence

Úvod

Ústava Slovenskej republiky prijatá dňa 1. septembra 1992 vytvorila ústavno-právnu základňu na demokratické fungovanie Slovenskej republiky, kreáciu ústavného systému a ústavno-právne záruky ochrany a uplatňovania občianskych práv a slobôd v spoločenskej praxi.

Ústava SR bola vypracovaná a prijímaná v zložitých medzinárodných i vnútropolitických a ekonomických podmienkach a vzťahoch, čo sa prejavilo aj v obsahu jednotlivých jej ustanovení. Tvorcovia ústavy museli brať do úvahy viacero rovin. Ústava sa pripravovala v čase existencie spoločného federatívneho štátu – Českej a Slovenskej federatívnej republiky. Museli starostlivo formulovať postavenie a pôsobnosť jednotlivých ústavných orgánov, aby sa navrhovaný text ústavy nedostal do konfliktu s ustanoveniami vtedajšej československej ústavy a ústavného zákona o federácii.

Napokon treba upozorniť aj na to, že tvorcovia ústavy museli hľadať cestu akceptácie európskeho štandardu základných práv a slobôd zakotveného v mnohých medzinárodných ľudskoprávných dokumentoch a ústavnom zákone Federálneho zhromaždenia ČSFR č. 21/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd. Jej obsah musel byť demokratický a európsky, pretože bezprostredne po zahájení procesu spoločne-ekonomických premien relevantné politické sily deklarovali záujem na začlenení vtedy ešte spoločného štátu do európskych štruktúr.

Keďže ústava je základným zákonom štátu, preto jej obsah musel vychádzať a rešpektovať vnútroštátne pomery, ako napr. národnostné a etnické zloženie obyvateľstva, systém politických strán atď. Je však nesporné, že prijatie Ústavy SR a konštituovanie Slovenskej republiky bolo výslednicou celého radu faktorov, neraz i protirečivých, domácej i medzinárodno-politickej povahy.

Ústava dala základ kreovania ústavného systému Slovenskej republiky ako samostatného a suverénneho štátu. Postupne sa kreovali vrcholné ústavné štátne orgány – Národná rada Slovenskej republiky, prezident Slovenskej republiky, vláda Slovenskej republiky, Ústavný súd Slovenskej republiky, Najvyšší kontrolný úrad a ďalšie. Mnohé z nich, obrazne povedané v podmienkach Slovenskej republiky začali svoju činnosť na „zelenej lúke“, niektoré z nich, ako napr. vláda, v jednotlivostiach mohli využiť skúsenosti s

fungovania v podmienkach federatívneho usporiadania. Ústavná koncepcia postavenia vrcholných ústavných orgánov v Ústave Slovenskej republiky vychádzala z princípov parlamentnej formy vlády.

Ústava Slovenskej republiky upravila postavenie vlády v druhom oddiele šiestej hlavy ústavy v čl. 108 až 123. Vývoj Slovenskej republiky a jej ústavného systému od 1.1. 1993 sa dotkol aj ústavného postavenia vlády Slovenskej republiky.

Postavenie vlády z hľadiska foriem vlády

Analýza postavenia vlády v ústavnom systéme je nemysliteľná bez charakteristiky foriem vlády, ktoré ovplyvňujú jej postavenie.

K základným znakom štátu je štátovedou zaradovaná štátna moc. Spôsob organizácie štátnej moci sa označuje ako forma štátu². Jej zložkami sú forma vlády, štátne zriadenie a štátny režim. Forma vlády je statickým prvkom formy štátu a vyjadruje inštitucionalizovanú zložku formy štátu.

Do sústavy najvyšších orgánov štátu patria orgány tzv. vládneho typu. Spolu s ostatnými výkonnými orgánmi sú považované za výkonné orgány v širšom zmysle resp. orgány exekutívy.³ F. Weyr za výkonné orgány považoval, tie, ktorým patrilo právo vykonávať to, čo stanovili zákonodarné orgány.⁴ Ich vznik a existencia súvisí s formovaním koncepcií del'by moci. Pod vplyvom koncepcií trojdelenia moci sa vytvorili aj tri základné typy štátnych orgánov, medzi nimi aj orgány výkonnej moci.⁵

Forma vlády je často vyjadrovaná ako horizontálna štruktúra štátu je predmetom značnej pozornosti právnej vedy. K vymedzeniu obsahu formy vlády sa pristupuje v širšom a užšom zmysle.⁶ V širšom zmysle slova forma vlády má dať odpoveď na to, komu patrí v danom štáte moc a akým spôsobom ju vykonáva, teda jej súčasťou sú i vzťahy medzi štátom a jednotlivcom, ktoré určujú ako sa kreujú orgány v zastupiteľskej demokracii a ako sa jednotlivec podieľa na kreácii a výkone štátnej moci.⁷ V obdobnom duchu vyznieva chápanie formy vlády R. Procházkom a M. Káčerom.⁸

² POSLUCH, M. – CIBULKA, L.: *Štátne právo Slovenskej republiky*. 3. vyd. Šamorín : Heuréka, 2009, s. 24.

³ FILIP, J. – SVATOŇ, J. – ZIMEK, J.: *Základy štátovedy*. Brno : Masarykova univerzita, 2000, s. 229.

⁴ WEYR, F.: *Soustava československého práva státního*. Praha : Fr. Borový, 1924, s. 42-43.

⁵ K pojmu a obsahu výkonnej moci pozri: PAVLÍČEK, V. a kol.: *Ústavní právo a štátověda. I. díl. Obecná statověda*. Praha : Linde, 1998, s. 282 a nasl.

⁶ OROSZ, L. – VÁK, J. – BALOG, B.: *Základy teórie konštitucionalizmu*. Bratislava : Eurokódex, 2011, s. 306; FILIP, J. – SVATOŇ, J. – ŠIMÁČKOVÁ, K.: *Štátověda: učební text pro bakalářské studium na Právnické fakultě Masarykovy univerzity*. 2. dopl. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2012.

⁷ OROSZ, L. – SVÁK, J. – BALOG, B.: *Základy teórie konštitucionalizmu*. Bratislava : Eurokódex, 2011, s. 306.

⁸ PROCHÁZKA, R. – KÁČER, M.: *Teória práva*. Bratislava : C. H. Beck, 2013, s. 42-45; KLOKOČKA, V.: *Ústavní systémy evropských států: (srovnávací studie)*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha : Linde, 2006, s. 144.

Formu vlády, hoci sa to na prvý pohľad môže zdať, nemôžeme skúmať iba ako teoretický koncept, pretože „*rozličné ústavné vzorce majú rôzne dopady na politiku, vládne ciele a politické zriadenie*“.⁹ Forma vlády má zásadný význam pre skúmanie organizácie a fungovania štátu.¹⁰ Forma vlády v užšom zmysle je vymedzovaná ako štruktúra najvyšších štátnych orgánov, spôsob ich vzniku (tvorby) a vzájomné vzťahy medzi nimi.¹¹ Z hľadiska vzťahov medzi najvyššími štátnymi orgánmi rozoznávame štáty (republiky i monarchie) s parlamentnou formou vlády a štáty s neparlamentnou formou vlády. Ak uvažujeme iba o republikánskom zriadení ústavný systém z hľadiska vzťahov medzi mocou zákonodarnou a mocou výkonnou môžeme rozdeliť na republiky s parlamentnou formou vlády, republiky s prezidentskou formou vlády a republiky s hybridnými formami vlády (poloprezidentské/neoprezidentské, kancelársky model, parlamentný prezidencionalizmus, prezidentský parlamentarizmus atď.)¹² Osobitným modelom je tzv. systém vlády parlamentu (direktoriálny systém vlády – Gouvernement d'Assemblée),¹³ v ktorom má parlament v plnom rozsahu prioritné postavenie, v jeho rukách sa koncentruje moc. V tomto modeli formy vlády je vláda vlastne akoby výborom parlamentu, ktorej zveruje určité kompetencie, ale tie jej však môže kedykoľvek odobrať. Hlava štátu je volená parlamentom a je mu zodpovedná, jej hlavnou úlohou je reprezentácia štátu navonok.

Parlamentný systém sa opiera o kontinuálnu podporu vlády parlamentnou väčšinou založenou na lojalite politickej strany resp. koalície politických strán¹⁴. Výstižnú charakteristiku súčasných parlamentných demokracií podáva R. Zippelius: „...Najsilnejšie politické zoskupenie alebo koalícia ustanovuje vládu, pričom má i väčšinu v parlamente. Inými slovami ovláda dva najdôležitejšie orgány. Tento stranický „prechmat“ značne spochybňuje kľúčovú otázku, či model deľby moci v súčasnosti ešte stavia proti sebe jednotlivé faktory moci a či sú tieto dosť samostatné na to, aby dokázali zabezpečiť vznik účinnej kontroly moci.“¹⁵ Funkčnosť parlamentnej demokracie je vo všeobecnosti závislá od toho, do akej miery sú v parlamente pôso-

⁹ COLOMER, J. M.: Comparative Constitutions. In *The Oxford Handbook of Political science*. Oxford : Oxford University Press, 2011, s. 185.

¹⁰ OROSZ, L. – SVÁK, J. – BALOG, B.: *Základy teórie konštitucionalizmu*. Bratislava : Eurokódex, 2011, s. 307.

¹¹ POSLUCH, M. – CIBULKA, L.: *Štátne právo Slovenskej republiky*. 3. vyd. Šamorín : Heuréka, 2009, s. 24; PALUŠ, I. – SOMOROVÁ, E.: *Štátne právo Slovenskej republiky*. Košice : UPJŠ, 2008, s. 282.; OROSZ, L. – SVÁK, J. – BALOG, B.: *Základy teórie konštitucionalizmu*. Bratislava : Eurokódex, 2011, s. 306.

¹² Bližšie pozri: BRÖSTL, A.: *Ústavné právo Slovenskej republiky*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, s. 252; KLOKOČKA, V.: *Ústavní systémy evropských států: (srovnávací studie)*. Praha : Linde, 2006, s. 152 a nasl.; KLÍMA, K.: *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. Praha : ASPI, 2006, s. 214.

¹³ KLOKOČKA, V.: *Ústavní systémy evropských států: (srovnávací studie)*. Praha : Linde, 2006, s. 152 a nasl.

¹⁴ OROSZ, L. – ŠIMUNIČOVÁ, K.: *Prezident v ústavnom systéme Slovenskej republiky*. Bratislava : VEDA, 1998, s. 140.

¹⁵ ZIPPELIUS, R.: *Allgemeine Staatslehre*. München : C.H.Beck, 1988, s. 310.

biace politické strany programovo vyhranené a disciplinované, čo ovplyvňuje i postavenie vlády, ktorá je parlamentu zodpovedná.

Republika je v súčasnosti je prevládajúcou demokratickou formou vlády z hľadiska členenia štátov podľa kritéria kto je hlavou štátu. Parlamentná forma vlády patrí k najrozšírenejším republikánskym formám vlády.¹⁶ Podstatnými znakmi parlamentnej formy vlády je: (1) ústavnopolitická zodpovednosť výkonnej moci voči zákonodarnej/legislatívnej moci; (2) kreačná závislosť výkonnej moci od zákonodarnej moci; (3) spravidla absencia inkompatibility legislatívnych a exekutívnych funkcií; (4) spravidla ústavnopolitická nezodpovednosť prezidenta za výkon exekutívy spojená s inštitútom kontrasignácie.¹⁷ V podobnom duchu vyznieva charakteristika parlamentnej formy vlády P. Kresákom.¹⁸

Parlamentnú formu vlády vo všeobecnosti (okrem iného) charakterizuje dominantné postavenie priamo občanmi legitimovaného (voleného) parlamentu v systéme ústavných orgánov. Toto dominantné postavenie národnej rady v systéme ústavných orgánov Slovenskej republiky potvrdzuje jednak vnútorná štruktúra ústavy, ako aj rozsah a kvalita právomocí, ktoré ústava národnej rade zveruje. V parlamentnej forme vlády parlament má zásadný vplyv na fungovanie vlády, ktorá zodpovedá parlamentu. A. Bröstl priamo uvádza, že dominantným štátnym orgánom je parlament.¹⁹ Podobne aj V. Pavlíček: „*Pro parlamentní republiky je naopak charakteristická dominující role parlamentu a vláda se vytváří z jeho většiny.*“²⁰

Horizontálna del'ba moci je spojená so vzájomnou kooperáciou orgánov. Pre túto formu vlády je typickým znakom dualizmus výkonnej moci: predseda vlády a prezident. V. Klokočka však podčiarkuje, že „*V parlamentním systéme je nositelem výkonné moci především vláda, která nemá svou vlastní legitimační základnu. Je politicky legitimována parlamentem a odvozuje svou legitimitu od parlamentních voleb.*“ Postavenie prezidenta býva viac symbolom štátnosti, pričom má možnosť zasahovať do neriešiteľných kon-

¹⁶ NYKODÝM, D.: Pôsobnosť prezidenta v parlamentnej forme vlády. In *Právny obzor*, 2013, roč. 96, č. 6, s. 582.

¹⁷ PRUSÁK, J.: *Teória práva*. Bratislava : Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty Univerzity Komenského, 2002, s. 136; OROSZ, L. – ŠIMUNIČOVÁ, K.: *Prezident v ústavnom systéme Slovenskej republiky*. Bratislava : VEDA, 1998, s. 18-19; Porovnaj: JAVŮREK, P.: Prezidenti poloprezidentských systémů. In *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech – Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha : Dokořán, 2008; KLÍMA, K.: *Státověda*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2006.; HOLLÄNDER, P.: *Základy všeobecné státovědy*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, s. 314 a nasl.

¹⁸ KRESÁK, P.: Forma vlády v Slovenskej republike. In Šimíček, V. (ed.): *Aktuální problémy parlamentarismu. Sborník příspěvků z konference*. Brno : Nadace Mezinárodního politologického ústavu, 1996, s. 29 a nasl.

¹⁹ BRÖSTL, A.: *Ústavné právo Slovenskej republiky*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, s. 252; Podobne OROSZ, L. – SVÁK, J. – BALOG, B.: *Základy teórie konštitucionalizmu*. Bratislava : Eurokódex, 2011, s. 310.

²⁰ PAVLÍČEK, V.: Teoretická koncepcie Ústavy ČR. In KYSELA, J.: *Deset let Ústavy České republiky: východiska, stav, perspektivy : sborník příspěvků*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2003, s. 80.

fliktných stavov medzi vládou a parlamentom ako moderátor.²¹ Požíva oprávnenie použitia suspenzívneho veta vracaním zákonov do parlamentu. Bežným prvkom je pri niektorých aktoch prezidenta inštitút kontrasignácie, ktorý k platnosti týchto aktov vyžaduje podpis vlády, resp. príslušného ministra, čím vláda zodpovedá za takéto akty hlavy štátu. Pravda, i parlament vo svojej činnosti je viazaný pravidlami, ktoré ohraničujú jeho pôsobenie a diskrečnú právomoc.

Vláda je klasickým ústavným orgánom výkonnej moci s kompetenciami upravenými v ústave a z nej vychádzajúcich zákonov. Funkčnosť parlamentnej demokracie je závislá i od toho, ako sú parlamentné politické strany programovo vyhranené a ich poslanci disciplinovaní, pretože postavenie vlády závisí od dôvery parlamentu. Treba však poznamenať, že štáty nemajú unifikovanú podobu parlamentnej formy vlády. V tom ktorom štáte konkrétna forma vlády obsahuje špecifiká, ktoré individualizujú konkrétny štát a často vyvolávajú otázku, či tieto špecifiká nevytvárajú nový hybridný model formy vlády.

Vývoj ústavného postavenia vlády Slovenskej republiky

Ústavné postavenie vlády Slovenskej republiky je determinované formou vlády. Ústava Slovenskej republiky výslovne nezakotvila a nezakotvuje parlamentnú formu vlády. „*Slovenská republika má parlamentnú formu vlády.... Napriek tomu, že ústava formu vlády Slovenskej republiky výslovne neuvádza, je vyvodenie parlamentnej formy vlády jednoducho možné z obsahu ústavy a zo vzájomného usporiadania a vzťahov ústavných orgánov. Ústavným orgánom s kľúčovým vplyvom na celú formu vlády je Národná rada Slovenskej republiky, ktoré je jediným ústavodarným a zákonodarným orgánom Slovenskej republiky s právomocami primárne vymedzenými v čl. 86 ústavy.*“²² Postavenie vlády Slovenskej republiky zakotvila Ústava Slovenskej republiky v šiestej hlave s názvom „Výkonná moc“, kde v prvom oddiele je upravené postavenie prezidenta Slovenskej republiky a v druhom oddiele je upravené postavenie vlády Slovenskej republiky. V odbornej literatúre názor na vhodnosť či nevhodnosť takéhoto spôsobu zakotvenia ústavného postavenia prezidenta bol vyjadrený a bližšie sa ním nezaobráame.²³

²¹ NYKODÝM, D.: Pôsobnosť prezidenta v parlamentnej forme vlády. In *Právny obzor*, 2013, roč. 96, č. 6, s. 582; BRÖSTL, A.: tamže, s. 252.

²² BALOG, B.: Transformácia ústavného systému Slovenskej republiky (?) In *Creative and knowledge society : International scientific journal*, 2011, roč. 1, č. 2, s. 70-82.

²³ KLÍMA, K.: *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. 2. přeprac. a rozšíř. vydání. Praha : Aspi, 2006, s. 186 a nasl.; KLÍMA, K. et al.: *Státověda*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2006, s. 137; FILIP, J. – SVATOŇ, J. –

V pôvodnom texte Ústavy Slovenskej republiky bola v článku 108 vláda charakterizovaná ako najvyšší orgán výkonnej moci. Bola koncipovaná ako kolegiálny ústavný orgán. Z hľadiska typu ju môžeme označiť ako vládu s rezortným systémom. Jej existencia je založená priamo na Ústave Slovenskej republiky. V Slovenskej republike nie je považovaná za orgán štátnej správy čo jednoznačne potvrdil Ústavný súd SR vo svojom rozhodnutí I. ÚS 11/99²⁴: „1. Podľa čl. 108 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je „vláda Slovenskej republiky najvyšším orgánom výkonnej moci“, a nie aj najvyšším (ústredným) orgánom štátnej správy. Zatiaľ čo vláda Slovenskej republiky ako jedna z ústavných zložiek štátnej moci v Slovenskej republike má právnu základňu svojho vzniku, právomocí, zodpovednosti, ako aj zániku danú priamo Ústavou Slovenskej republiky (čl. 108 až 121 Ústavy Slovenskej republiky), podľa čl. 122 Ústavy Slovenskej republiky sa ústredné a miestne orgány štátnej správy zriaďujú výlučne zákonom. Zákon č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy v znení neskorších predpisov preto vo svojom § 1 vládu Slovenskej republiky ani nezaraďuje medzi zákonné – t. j. zákonom zriaďované ústredné orgány štátnej správy Slovenskej republiky. 2. Ani vláda vykonávajúca funkcie prezidenta nepatrí medzi orgány štátnej správy Slovenskej republiky, ale je najvyšším orgánom výkonnej moci podľa čl. 108 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. 3. Predsedu vlády Slovenskej republiky ako jej ústavného činiteľa nemožno (v žiadnom prípade) považovať za ústredný orgán štátnej správy v zmysle § 1 zákona č. 347/1990 Zb. v znení neskorších predpisov.“²⁵

Za výkon svojej funkcie bola podľa čl. 114 ústavy zodpovedala Národnej rade Slovenskej republiky (NR SR), ktorá jej kedykoľvek mohla vysloviť nedôveru, resp. vláda mohla kedykoľvek požiadať NR SR o vyslovenie nedôvery. Analogicky bola koncipovaná i individuálna zodpovednosť každého člena vlády. Vyslovenie nedôvery resp. zamietnutie vyslovenia dôvery vláde malo za následok odvolanie vlády a v prípade individuálnej zodpovednosti člena vlády jeho odvolanie. Predsedu vlády podľa čl. 102 písm. g) v spojení s čl. 110 ods. 1 ústavy vymenúval a odvolával prezident republiky, ktorý podľa čl. 111 na návrh predsedu vlády vymenúval a odvolával ostatných členov vlády a poveroval ich riadením ministerstiev. Vyslovenie nedôvery predsedovi vlády malo za následok odstúpenie vlády. Podanie demisie predsedu vlády znamenalo podanie demisie celej vlády. Podľa čl. 117 vláda bola povinná podať demisiu vždy po ustanovujúcej schôdzi novozvolenej NR SR a takáto vláda vykonával svojmu funkciu až do utvorenia novej

---

ZIMEK, J.: *Základy státovědy*. 2. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2000, s. 73; CIBULKA, L.: Prezident v Ústave Slovenskej republiky z pohľadu volieb. In *Štát a právo*, 2014, č. 1, s. 66; BRÖSTL, A.: *Ústavné právo Slovenskej republiky*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, s. 265; HOLLÄNDER, P.: *Základy všeobecné státovědy*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, s. 318 a nasl.

²⁴ Dostupné: http://www.concourt.sk/Zbierka/1999/56_99s.htm. Dňa 27.9.2016

²⁵ V súčasnosti zákon č. 575/2001 Z. z. v platnom znení.

vlády. V čl. 109 ods. 2 a 3 bola zakotvená nezlučiteľnosť výkonu funkcie člena vlády a poslanca ako aj s inými funkciami či činnosťami. Ústavný zákaz paralelného výkonu poslaneckého mandátu a funkcie člena vlády bol sprevádzaný zavedením inštitútu „spočívania“ poslaneckého mandátu.

Kompetencie vlády upravila ústava v ustanoveniach čl. 119 písm. a) až l). Tým však kompetencie vlády neboli vyčerpané, pretože napr. podľa čl. 71 ods. 2 ústavy vláda bola oprávnená kontrolovať výkon prenesenej štátnej správy na obec, vláda bola oprávnená podať návrh NR SR na vyhlásenie referenda, požiadať prezidenta republiky, aby vrátil NR SR schválený zákon s pripomienkami atď.

Ak konfrontujeme ústavné postavenie vlády podľa pôvodného textu ústavy s princípmi parlamentnej formy vlády predovšetkým z hľadiska vzťahov medzi vrcholnými ústavnými orgánmi, môžeme konštatovať, že ústavné postavenie vlády v štandardnej ústavnej situácii zodpovedalo základným princípom parlamentnej formy vlády – ústavnopolitická zodpovednosť výkonnej moci/vlády voči zákonodarnej/legislatívnej moci; kreačná závislosť výkonnej moci/vlády od zákonodarnej moci; väzba funkčného obdobia vlády na volebné obdobie parlamentu.

Ústavná úprava postavenia vrcholných ústavných orgánov z hľadiska formy vlády mala podľa pôvodného textu ústavy isté osobitosti aj v podmienkach štandardnej ústavnej situácii, napr. právo hlavy štátu predsedať vláde atď.²⁶ K nim je možné ďalej zaradiť ústavný zákaz výkonu poslaneckého mandátu členom vlády a zavedenie inštitútu poslanca- náhradníka. Ústavná konštrukcia šiestej hlavy ústavy formálne utvárala na jednej strane dualizmus výkonnej moci a na strane druhej vzťah NR SR k hlave štátu posúvala smerom k „vláde parlamentu“²⁷ napr. možnosťou NR SR odvolať prezidenta republiky z funkcie podľa čl. 86 písm. b) v spojení s čl. 106 ústavy „ak prezident vyvíja činnosť smerujúcu proti zvrchovanosti a územnej celistvosti Slovenskej republiky alebo činnosť smerujúcu k odstráneniu“. Problematickým sa z hľadiska formy vlády javilo oprávnenie prezidenta predsedať vláde podľa čl. 102 písm. r) ústavy. P. Kresák upozornil, že aj ústavná úprava odvolania člena vlády na návrh predsedu vlády v zmysle výkladu čl. 116 ods. 4 ústavy nie je konformná s parlamentnou formou vlády.²⁸ V pôvodnej ústavnej úprave absentoval inštitút kontrasignácie aktov hlavy štátu, s ktorým sa v parlamentných formách vlády stretávame resp. ktorý môžeme

²⁶ OROSZ, L. a kol.: *Ústavný systém Slovenskej republiky (doterajší vývoj, aktuálny stav, perspektívy)*. Košice : UPIŠ, 2009, s. 116 a nasl.

²⁷ KRESÁK, P.: Forma vlády v Slovenskej republike. In Šimíček, V. (ed.): *Aktuální problémy parlamentarismu. Sborník příspěvků z konference*. Brno : Nadace Mezinárodního politologického ústavu, 1996, s. 36.

²⁸ KRESÁK, P.: tamže s. 39; Uznesenie ÚS SR sp. zn. I. ÚS 39/93. Dostupné: <http://www.concourt.sk/rozhod.do?urlpage=spisu=17132>. Dňa 27.9.2016.

považovať za jeden zo znakov vzťahov medzi vládou a hlavou štátu v parlamentnej republike.

V Slovenskej republike bolo od roku 1992 do roku 2016 prijatých viacerých priamych noviel ústavy, pričom niektoré z nich sa okrem iného dotkli formy vlády a postavenia vlády Slovenskej republiky. Parlamentnej forme vlády zodpovedá ústavným zákonom č. 9/1999 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení ústavného zákona č. 244/1998 Z. z. zavedený inštitút kontrasignácie aktov hlavy štátu (ktorý v pôvodnom texte ústavy absentoval) ako klasický inštitút parlamentnej demokracie. Snaha o zavedenie tohto ústavného inštitútu do formy vlády v Slovenskej republike bola už v roku 1997, kedy boli podané dva návrhy novely ústavy, ktoré inštitút kontrasignácie obsahovali, ani jeden z nich ale nebol úspešný. Jeho prostredníctvom sa mala zabezpečiť súčinnosť medzi prezidentom a vládou, ale zároveň i zodpovednosť vlády za rozhodnutie prezidenta. Kontrasignácia sa v zmysle čl. 102 ods. 2 vzťahuje na prijímanie, poverovanie a odvolávanie vedúcich diplomatických misíí, udelenie amnestie a aktov vyplývajúcich z jeho funkcie hlavného veliteľa ozbrojených síl. Rozsah kontrasignovaných aktov prezidenta vymedzený v čl. 102 ods. 2 ústavy bol relatívne úzky.²⁹ Môžeme konštatovať, že slovenský ústavodarca bol pri zavádzaní inštitútu kontrasignácie opatrný.

Postavenia vlády sa dotkla citovaná novela ústavy i tým, že prezident stratil oprávnenie byť prítomný na schôdzach vlády, predsedať jej. Táto novela ústavy reagovala aj na spor medzi predsedom vlády a prezidentom v otázke či prezident má ústavnú povinnosť odvolať člena vlády na návrh predsedu vlády.³⁰ Ústavný súd Slovenskej republiky podal legálny výklad čl. 116 ods. 4 ústavy tak, že citovaný článok neukladá prezidentovi povinnosť odvolať člena vlády.³¹ V pôvodnom znení čl. 111 slová „vymenúva a odvoláva“ boli nahradené slovami „vymenuje a odvoláva“. Je však otázne, či zmenou formulácie sa problém odstránil.³²

²⁹ Z členských štátov Európskej únie je možné obdobne skromný rozsah kontrasignovaných právomocí nájsť napr. v Ústave Republiky Litva. Pozri tiež: KANÁRIK, I.: Forma vlády Slovenskej republiky (ústavné postavenie a vzájomné vzťahy medzi najvyšších ústavných orgánov – súčasný stav a perspektívy). In OROSZ, L. a kol. *Ústavný systém Slovenskej republiky (doterajší vývoj, aktuálny stav, perspektívy)*. Košice : UPJŠ 2009, s. 235; SOMOROVÁ, E.: Postavenie prezidenta Slovenskej republiky a inštitút kontrasignácie. In OROSZ, L. – BREJCHOVÁ, M. – MAJERČÁK, T. (eds.): *20 rokov Ústavy Slovenskej republiky. I. Ústavné dni : zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie I. zväzok. Košice, 3. – 4. októbra 2012*. Košice : UPJŠ, 2012, s. 333 a nasl.

³⁰ Podľa čl. 111 pôvodného znenia ústavy členov vlády „na návrh predsedu vlády prezident Slovenskej republiky vymenúva a odvoláva ďalších členov vlády a poveruje ich riadením ministerstiev“ a podľa čl. 116 ods. 4 „návrh na odvolanie člena vlády môže podať prezidentovi Slovenskej republiky aj predseda vlády.“

³¹ Dostupné na <http://portal.concourt.sk/pages/viewpage.action?pageId=1277961>, dňa 27.09.2016. Možno však diskutovať, či práve toto výkladové rozhodnutie ústavného súdu nebolo krokom späť z hľadiska formovania parlamentnej formy vlády v Slovenskej republike.

³² Bližšie pozri: CIBULKA, E.: Vývoj postavenia prezidenta v ústavnom systéme Slovenskej republiky (v kontexte zmien Ústavy Slovenskej republiky). In *Acta facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae*.

Tretou priamou novelou Ústavy Slovenskej republiky sa stal ústavný zákon č. 90/2001 Z. z.³³ Z hľadiska svojho obsahu sa dotkol mnohých ustanovení ústavy. Ústavný zákon č. 90/2001 Z. z., ktorý zmenil a doplnil Ústavu Slovenskej republiky zakotvil vládu Slovenskej republiky ako vrcholný orgán výkonnej moci. Ústava pôvodne definovala vládu ako najvyšší orgán výkonnej moci. Takéto ústavné vymedzenie vlády v spojení so zaradením prezidenta do výkonnej moci navodzovalo dojem, ako keby bola vláda najvyšším orgánom výkonnej moci nadradená všetkým orgánom výkonnej moci, teda aj vrátane prezidentovi, keďže ten bol v ústave zaradený do výkonnej moci. Ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z. došlo k odstráneniu tejto pochybnosti v postavení vlády smerom k prezidentovi v tom, že jej postavenie najvyššieho orgánu výkonnej moci bolo zmenené na postavenie vrcholného orgánu výkonnej moci. Tým bola vláda zadefinovaná ako jeden z najvyšších ústavných orgánov výkonnej moci. Vláde ako vrcholnému orgánu výkonnej moci patrí všetka vládna a výkonná právomoc vyplývajúca zo zákonodarnej pôsobnosti Národnej rady Slovenskej republiky. Na margo vzťahu „*nadriadenosti*“ či „*podriadenosti*“ medzi vládou a prezidentom v rámci výkonnej moci je vhodné pripomenúť, že „*Zahrnutí prezidenta a vlády do jediné hlavy ústavy je prato treba rozumieť predovšetkým ve smyslu vzájemného ovplivňování a koordinace, nikoliv podřizování jednoho ústavního orgánu druhému*“.³⁴ Dôvody tejto zmeny naznačuje dôvodová správa k návrhu citovaného ústavného zákona, v ktorej sa uvádza: „*Ústavná definícia vlády, ako najvyššieho orgánu výkonnej moci pritom implikuje, že vláda stojí na čele výkonnej moci a tomuto štátnemu orgánu, by mali byť podriadené všetky ostatné štátne orgány, ktoré sa do tejto (výkonnej moci) zaraďujú. Aj napriek tomu, že v právnej teórii neexistuje jednotne akceptovaný obsah pojmu "výkonná moc" (niekedy sa dokonca akceptuje aj jej negatívne vymedzenie v tom zmysle, že do výkonnej moci patrí všetko to čo nepatrí do moci zákonodarnej alebo moci súdnej) a tiež, že je mimoriadne sporné v parlamentnej forme vlády samotné zaradenie hlavy štátu do hlavy o výkonnej moci (v budúcnosti sa javí potrebné upraviť postavenie prezidenta v osobitnej hlave ústavy), súčasný ústavný stav vyžaduje minimálne takú ústavnú definíciu*

---

nae. Bratislava : 2012, Tomus XXXI, č. 1, s. 105 a nasl.; ADAMUS, V.: O jmenování, demisi a odvolání vlády a jejích členů. In *Správní právo*, 1996, č. 2, s. 73-74; KOUDELKA Z.: Vztah prezidenta a vlády v oblasti jmenování. In *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno : Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008, Sv. č. 34., s. 169 a nasl.; WINTR, J.: Prezident republiky jako reprezentant státu, garant řádu a moderátor politických sporů. In *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno : Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2008, Sv. č. 34, s. 32.

³³ Ústavný zákon č. 90/2001 Z. z. je často označovaný ako „veľká novela ústavy“.

³⁴ KYSELA, J.: Prezident republiky v ústavním systému ČR – perspektiva ústavněprávní. In *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech – Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha : Dokofán, 2008, s. 238.

vlády, ktorá by jej zabezpečila postavenie len jedného z najvyšších orgánov výkonnej moci. Vzťahom prezidenta Slovenskej republiky a vlády Slovenskej republiky sa pritom zaoberal aj Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorý v odôvodnení svojho výkladového rozhodnutia I. US. 5/93 dokonca konštatoval, že hoci vláda Slovenskej republiky je najvyšším orgánom výkonnej moci (čl. 108), ústavné postavenie prezidenta Slovenskej republiky je v skutočnosti dominantne voči ústavnému postaveniu vlády. Po úprave postavenia prezidenta, ktorá bola vykonaná ústavným zákonom č. 9/1999 Z. z., ústavné vyjadrenie postavenia vlády ako "najvyššieho" orgánu výkonnej moci už nezodpovedá jej terajšiemu vzťahu voči prezidentovi, ktorý je zaradený v tej istej hlave ústavy. Ústavná charakteristika vlády ako najvyššieho orgánu výkonnej moci sa preto navrhuje nahradiť definíciou "vrcholného" orgánu výkonnej moci, teda ako jedného z najvyšších orgánov výkonnej moci. Ako vrcholný orgán výkonnej moci charakterizuje vládu aj Ústava Českej republiky vo svojom článku 67 ods. 1. Predkladatelia poukazujú na uvedené aj preto, že ústavný systém Českej republiky, podobne ako ústavný systém Slovenskej republiky, patria medzi pomerne malý počet ústavných usporiadaní, v ktorých je hlava štátu zaradená do kapitoly o výkonnej moci a tiež z dôvodu, že v ústavnom systéme Slovenskej republiky aj priamo volenej hlave štátu patria niektoré kompetencie, ktorých uplatňovanie je tradične priradené výkonnej moci.“ Inšpiráciou pre slovenského ústavodarcu v roku 2001 pri hľadaní ústavného definovania vlády bol zrejme čl. 67 ods. 1 Ústavy Českej republiky, ktorý definuje vládu ako vrcholný orgán výkonnej moci. Ústavný súd dominanciu prezidenta vo vzťahu k vláde odvodil najmä, ako to vyplýva z judikátu sp. zn. I. US. 5/93, z jeho kreačných právomocí voči predsedovi a ostatným členom vlády.

Ústavný zákon č. 90/2001 Z. z. doplnil pôsobnosť vlády o právo kontroly výkonu štátnej správy prenesený aj na vyšší územný celok. Ďalej spresnil prípady nezlučiteľnosti výkonu funkcie člena vlády. Doplnil čl. 119 ústavy, keď do pôsobnosti vlády zaradil právo vymenúvať a odvolávať troch členov súdnej rady, ďalej rozhodovať o návrhu na vyhlásenie vojnového stavu, o návrhu na nariadenie mobilizácie ozbrojených síl, o návrhu na vyhlásenie výnimočného stavu a o návrhu na ich skončenie, o vyhlásení a skončení núdzového stavu, o vyslaní ozbrojených síl mimo územia Slovenskej republiky na účel humanitárnej pomoci, vojenských cvičení alebo mierových pozorovateľských misií, o súhlase s prítomnosťou zahraničných ozbrojených síl na území Slovenskej republiky na účel humanitárnej pomoci, vojenských cvičení alebo mierových pozorovateľských misií, o súhlase s prechodom zahraničných ozbrojených síl cez územie Slovenskej republiky a o vyslaní ozbrojených síl mimo územia Slovenskej republiky, ak ide o plnenie záväzkov z medzinárodných zmlúv o spoločnej obrane proti napadnutiu, a to najdlhšie na čas 60 dní pričom toto rozhodnutie vláda bezodkladne oznámi Národnej rade Slovenskej republiky.

Článok 120 ods. 1 ústavy udelil vláde SR generálne splnomocnenie na vydávanie nariadení vlády na vykonanie zákona, čím teda vláde normotvornú právomoc. Okrem toho v súvislosti s vtedy pripravovaným vstupom do Európskej únie čl. 120 ods. 2 ústavy zakotvil právo vlády vydávať tzv. aproximačné nariadenia na vykonanie Európskej dohody o pridružení uzatvorenej medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na strane jednej a Slovenskou republikou na strane druhej a na vykonanie medzinárodných zmlúv podľa čl. 7 ods. 2. Otázkou však je, či ustanovenie čl. 120 ods. 2 sa po vstupe SR do EU nestalo obsolentným.

Okrem prípadu, kedy vláda je povinná žiadať dôveru NR SR podľa čl. 113 ústavy, ďalší prípad ústavnej povinnosti žiadať o dôveru NR SR ako prejavu ústavnopolitickej zodpovednosti vlády upravuje čl. 5 ods. 8 ústavného zákona č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti.³⁵

Obsah ústavných noviel č. 9/1999 Z. z. a 90/2001 Z. z. možno považovať za hľadiska parlamentnej formy vlády a postavenia vlády v jej rámci za súladný s princípmi parlamentnej formy vlády.

Vláda Slovenskej republiky v súčasnom koncepte formy vlády Slovenskej republiky

Súčasný koncept formy vlády Slovenskej republiky v „obvyklých“ ústavných situáciách zodpovedá konceptu parlamentnej formy vlády. Teda ústavná úprava postavenia vlády vychádza z ústavnopolitickej zodpovednosti vlády voči Národnej rade SR; z kreačnej závislosti výkonnej moci od zákonodarnej moci čo znamená, že vláda ako orgán výkonnej moci odvodzuje svoju legitimitu od NR SR prostredníctvom inštitútu vyslovovania dôvery/nedôvery; ústavnopolitickej nezodpovednosti prezidenta za výkon exekutívy spojenej s inštitútom kontrasignácie; z premietnutia výsledkov volieb do NR SR do zloženia vlády. Špecifikami formy vlády SR v „obvyklých“ ústavných situáciách je úzky rozsah kontrasignácie aktov prezidenta, priama voľba prezidenta republiky.

Ústavný súd SR ako generálne pravidlo interpretácie a aplikácie ústavných noriem týkajúcich sa právomocí štátnych orgánov zdôraznil úlohu parlamentnej formy vlády³⁶ Imrich Kanárik na margo formy vlády Slovenskej republiky uvádza: „*Ústava Slovenskej republiky výslovne nezakotvuje jej parlamentnú formu vlády. Implicitne ju však možno nespochybniteľne odvo-*

---

³⁵ Podľa čl. 5 ods. 8 „Ak výška dlhu podľa odseku 2 dosiahne 50 % podielu na hrubom domácom produkte a viac, okrem realizácie postupu podľa odsekov 5 až 7, vláda požiada národnú radu o vyslovenie dôvery vláde“.

³⁶ Pozri: PL. ÚS 4/2012

*diť interpretáciou úpravy vzájomných vzťahov medzi najvyššími štátnymi orgánmi.*³⁷

Tak ako v pôvodnom texte ústavy, tak i v platnom texte Ústavy Slovenskej republiky je postavenie vlády upravené v druhom oddiele šiestej hlavy v článkoch 108 až 123. V čl. 108 platného znenia ústavy je vlády *expressis verbis* označená ako vrcholný orgán výkonnej moci. Môžeme konštatovať, že takýto striktný spôsob ústavného vymedzenia postavenia vlády v systéme ústavných orgánov republikánskeho usporiadania je ojedinelý. Napr. Ústavy Lotyšska, Poľska, ale i ďalších štátov neobsahujú takého striktné vymedzenie postavenia vlády ako vrcholného resp. najvyššieho orgánu výkonnej moci. V Ústave Maďarska je vláda charakterizovaná ako „*všeobecný orgánom výkonnej moci, ktorého okruh úloh a právomocí zahŕňa všetky tie oblasti, ktoré podľa Základného zákona alebo právnych predpisov vyslovene nespádajú do okruhu úloh a právomocí iného orgánu*“. V Talianskej ústave v čl. 92 je zapísané iba, že vláda republiky sa skladá predsedu rady a ministrov, ktorí spolu tvoria ministerskú radu. V Slovinskej ústave v čl. 110 je tiež len zakotvené, že vláda sa skladá z predsedu a ministrov. Ústava Českej republiky v čl. 67 ods. 1 zakotvuje, že vláda je vrcholným orgánom výkonnej moci, ba môžeme konštatovať že česká ústavná úprava bola inšpiráciou novelizáciu ústavnej úpravy postavenia vlády.

Ako vrcholný orgán výkonnej moci vláda Slovenskej republiky riadi, koordinuje a kontroluje činnosť všetkých orgánov výkonnej moci na centrálnej i miestnej úrovni. Vládi republiky patrí všetka vládna a výkonná právomoc pokiaľ nie je ústavou, ústavnými zákonmi a zákonmi výslovne zverená prezidentovi republiky. Je kolegiátnym orgánom s rezortným princípom a postavením premiéra „*primus inter pares*“. Vláda Slovenskej republiky sa skladá z predsedu, podpredsedov a ministrov. Ústava neurčuje počet členov vlády. Minimálny počet ministrov je možné len odvodiť zo zákona Národnej rady SR č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v platnom znení, ktorý v § 3 vypočítava ministerstvá, na ktorých čele je člen vlády.

Okrem toho aj z ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu možno vyvodiť záver o minimálnom počte členov vlády a ministerstiev. Podľa čl. 8 tohto ústavného zákona sa zriaďuje **Bezpečnostná rada**, ktorá má deväť členov. Podľa ods. 2 tohto článku Bezpečnostná rada v mieri pôsobí ako poradný orgán, podieľa na vytváraní a realizácii bezpečnostného systému Slovenskej republiky, plnení medzinárodných záväzkov v oblasti bezpečnosti, vyhodnocuje bezpečnostnú situáciu v Slovenskej republike a vo svete;

---

³⁷ KANÁRIK, I.: Forma vlády Slovenskej republiky (ústavné postavenie a vzájomné vzťahy medzi najvyšších ústavných orgánov – súčasný stav a perspektívy. In OROSZ, L. a kol.: *Ústavný systém Slovenskej republiky (doterajší vývoj, aktuálny stav, perspektívy)*. Košice : UPJŠ 2009, s. 219.

pripravuje pre vládu návrhy opatrení na zachovávanie bezpečnosti Slovenskej republiky, na predchádzanie krízovým situáciám, ako aj návrhy na riešenie vzniknutej krízovej situácie. Avšak v čase vojny, vojnového stavu alebo výnimočného stavu keď znemožnená činnosť vlády, vykonáva jej ústavné právomoci až do obnovenia činnosti Bezpečnostná rada s výnimkou rozhodovania o programe vlády a jeho plnení, o požiadaní o vyslovenie dôvery a o udelení amnestie vo veciach priestupkov. Predsedom Bezpečnostnej rady je predseda vlády. Podpredsedom Bezpečnostnej rady je podpredseda vlády poverený predsedom Bezpečnostnej rady; ďalšími členmi Bezpečnostnej rady sú minister obrany Slovenskej republiky, minister vnútra Slovenskej republiky, minister financií Slovenskej republiky, minister zahraničných vecí Slovenskej republiky. Čiže tieto ministerstvá musia byť zriadené.³⁸ V súčasnosti má vláda SR štyroch podpredsedov, z ktorých traja sú súčasne ministrami a ďalších desať ministrov. Z dikcie ústavy je možné vyvodiť záver, že vo vláde môže pôsobiť minister „bez kresla“ resp. jeden člen vlády môže riadiť viacero ministerstiev. Na každom ministerstve pôsobí ako zástupca ministra štátny tajomník, ktorý však nie je ústavným činiteľom.³⁹

Kreačné oprávnenia vo vzťahu k vláde ústava zveruje prezidentovi republiky. Podľa čl. 110 ods. 1 predsedu vlády vymenúva a odvoláva prezident Slovenskej republiky. V pôvodnom texte ústavy v čl. 111 Ústavy SR bolo zakotvené: „*Na návrh predsedu vlády prezident Slovenskej republiky vymenúva a odvoláva ďalších členov vlády...*“ Ústavný zákon č. 90/2001 Z. z. v čl. 111 pôvodnú dikciu neprevzal a zakotvil: „*Na návrh predsedu vlády prezident Slovenskej republiky vymenúje a odvolá ďalších členov vlády a poverí ich riadením ministerstiev*“, čím zrejme reagoval na citovaný nálezh Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 39/93.

Ústava neupravuje spôsob výberu jednotlivých osôb za kandidátov na funkciu predsedu a člena vlády a neurčuje ani subjekt, ktorý má prezidentovi republiky predložiť návrh na vymenovanie predsedu vlády na rozdiel od menovania členov vlády, kde návrh predkladá výlučne predseda vlády a ani lehotu v ktorej má menovať predsedu vlády. Je však zrejmé, že z konceptu parlamentnej formy vlády vyplýva, že prezident pri menovaní predsedu vlá-

³⁸ Ján Drgonec v Komentári k Ústave Slovenskej republiky uvádza: „*Ústava SR výslovne predpokladá, že vláda bude mať predsedu, ďalej viac než jedného podpredsedu a ministrov. Ústava nestanovuje počet ministrov, ani počet rezortov, ktoré majú na svojom čele ministri. S prihliadnutím na čl. 8 ods. 4 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z., kde je taxatívny výpočet členov Bezpečnostnej rady SR z radov ministrov, možno odvodiť, že vláda, aby bola vytvorená v súlade s ústavou, musí mať ministra obrany SR, ministra vnútra SR, ministra financií SR a ministra zahraničných vecí SR.*“ DRGONEC, J.: *Ústava Slovenskej republiky. (Komentár)*. 3. vyd. Šamorín : Heuréka, 2012, s. 1160. Zhodne tiež: DRGONEC, J.: *Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax*. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 1257.

³⁹ K charakteristike postavenia štátneho tajomníka Ústavný súd SR v uznesení PL. ÚS 22/95 uviedol, že štátny tajomník môže zastupovať ministra iba pri výkone jeho právomocí ako vedúceho ústredného orgánu štátnej správy, ale nie pri výkone ústavných právomocí člena vlády. Dostupné: http://www.concourt.sk/Zbierka/1995/17_95s.htm. Dňa 27.9.2016

dy by mal rešpektovať výsledky volieb do Národnej rady Slovenskej republiky práve s ohľadom na to, že vláda je zodpovedná NR SR prostredníctvom inštitútu vyslovovania dôvery/nedôvery.

V podmienkach pluralitného politického systému a v podmienkach parlamentnej formy vlády môžeme hovoriť o zvyklosti, že jednotlivých členov vlády navrhuje spravidla predstaviteľ politickej strany resp. politická strana, ktorá zvíťazila v parlamentných voľbách⁴⁰, resp. zástupca koalície politických strán, ktorá vytvára predpoklady na vyslovenie dôvery vláde. Budúci členovia vlády sú spravidla vyberaní z politickej strany, ktorá má väčšinové zastúpenie v parlamente. Pokiaľ žiadna politická strana alebo hnutie nezíska v parlamente absolútnu väčšinu, spravidla sa vytvára koalíčná (viacfarebná) vláda, zložená zo zástupcov rôznych politických strán a hnutí, ktoré predpokladajú, že vyslovia vláde dôveru. Pri prideľovaní rezortov sa spravidla zohľadňuje pomer zastúpenia jednotlivých strán a hnutí v parlamente, čiže pomer politických síl v Národnej rade SR ovplyvňuje politické zloženie vlády a zloženie vlády stelesňuje výsledok volieb a politické zloženie Národnej rady SR. Stabilita koalície zabezpečuje relatívnu stabilitu zloženia vlády.

Čo sa týka lehoty na vymenovanie predsedu vlády je možné v plnom rozsahu akceptovať názor, že by to malo byť bez otáľania, po rozumnej úvahe v súlade s povinnosťou prezidenta „svojim rozhodovaním zabezpečiť riadny chod ústavných orgánov.“⁴¹

V zmysle čl. 111 Ústavy SR prezident SR vymenuje a odvolá členov vlády SR výlučne iba na návrh predsedu vlády SR, teda návrh predsedu vlády je nevyhnutnou podmienkou, aby určitá osoba bola menovaná za ministra. To znamená, že prezident republiky bez návrhu od predsedu vlády nemôže vymenovať člena vlády. Problematickou sa stále javí otázka viazanosti prezidenta SR návrhom predsedu vlády SR na vymenovanie resp. odvolanie člena vlády SR, resp. otázka, či je prezident povinný návrhu predsedu vlády vyhovieť za predpokladu, že navrhovaný spĺňa požiadavky čl. 111 ústavy – štátne občianstvo, pasívne volebné právo do NR SR. Z ústavy nevyplýva jednoznačná viazanosť prezidenta návrhom predsedu vlády aj keď v platnom texte článku 111 ústavy sa uvádza ako sme už vyššie uviedli, že: „...prezident vymenuje a odvolá“. Názory prezentované v odbornej literatúre sa rôznia⁴². Napr. I. Kanárik uvádza: „*Sporná otázka, či prezident má*

⁴⁰ To jest má taký počet poslancov, ktorý je schopný vysloviť vláde dôveru. Víťaz však nemá právny nárok na funkciu predsedu vlády.

⁴¹ DRGONEC, J.: *Ústava Slovenskej republiky (Komentár)*. 3. vyd. Šamorín : Heuréka 2012, s.1167.

⁴² K povahe kreačných oprávnení pozri: Bližšie pozri: CIBULKA, E.: Vývoj postavenia prezidenta v ústavnom systéme Slovenskej republiky (v kontexte zmien Ústavy Slovenskej republiky. In *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae*, 2012, Tomus XXXI, č. 1, s. 105 a nasl.; ADAMUS, V.: O jmenování, demisi a odvolání vlády a jejích členů. In *Správní právo*, 1996, č. 2, s. 73-74; KOUDELKA, Z.: Vztah prezidenta a vlády v oblasti jmenování. In *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno : Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2008, Sv. č. 34., s. 169 a nasl.; WINTR, J.: Prezident republiky jako reprezentant státu, garant řádu a moderátor

povinnosť na návrh predsedu vlády vymenovať a odvolať členov vlády je (aj napriek ojedinelým záporným stanoviskám) **právne definitívne vyriešená**. Ústavným zákonom č. 9/1999Z. z. bol zmenený článok 111 ústavy, v ktorom je pre prezidenta explicitne vyjadrená ústavná direktíva: „na návrh predsedu vlády prezident Slovenskej republiky **vymenuje a odvolá** (zvýraznil I. Kanárik) ďalších členov vlády a poverí ich riadení ministerstiev“. Zo systematického výkladu ustanovení „vymenúva a odvoláva v čl. 102 ods. 1 písm. g) a „vymenuje a odvolá“ po novele ústavy zámer ústavodarcu vyjadrený jednoznačne: ide o povinnosť prezidenta.⁴³ Poznamenávame, že ani zo slova „vymenuje“ podľa dostupného výkladu jazykovedcov nie je možné odvodzovať povinnosť niečomu vyhovieť.

Za povšimnutie však stoja slová ÚS SR v rozhodnutí PL. ÚS 4/2012, kde sa bez bližšieho zdôvodnenia sa uvádza: „Všeobecný princíp, z ktorého by vyplývala povinnosť prezidenta vyhovieť návrhom vlády alebo národnej rady, nie je možné odvodiť ani v dôsledku novelizácie ústavy ústavnými zákonmi č. 9/1999 Z. z. a č. 90/2001 Z. z., ktoré sa významným spôsobom dotkli i ústavnej úpravy postavenia prezidenta. Tieto ústavné zákony čiastočne zmenili i vymedzenie niektorých právomocí prezidenta, keď priamo obmedzili jeho uváženie stanovením povinnosti vyhovieť návrhu predsedu vlády na vymenovanie a odvolanie člena vlády“. Ak vezme do úvahy tieto slová z odôvodnenia predmetného judikátu, a z porovnania znenia pôvodného článku 111 ústavy a súčasne platného znenia čl. 111 by bolo možné dospieť aj k záveru, že je možná interpretácia kreačného oprávnenia prezidenta republiky taká, že je povinný vyhovieť návrhu predsedu vlády na menovanie či odvolanie člena vlády najmä ak existencia vlády ako aj jednotlivého člena vlády je podľa Ústavy SR založená na dôvere Národnej rady SR, ale nie na dôvere zo strany prezidenta⁴⁴, samozrejme za predpokladu súladu návrhu s ústavou a zákonmi. Podľa P. Holländera by však prezidentovi malo zostať právo posúdiť navrhovaného kandidáta a možnosť jeho odmietnutia v prípade protiprávnosti návrhu a ak u navrhovaného existujú vážne dôvody, ktoré evokujú absenciu osobných garancií rešpektovania ústavy. Odmietnutie menovať by sa nemalo dotýkať dôvodov politickej orientácie.⁴⁵ Podľa J. Drgonca „Prezident SR

---

politických sporů. In *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno : Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2008, Sv. č. 34, s. 32; HERZ, T. Rozsah politického uvážení prezidenta při výkoně jeho menovacích právomocí. In *Justičná revue*. 2010, roč. 62, č. 8-9, s. 869 a nasl. TÓTHOVÁ, M.: *Hlava štátu v systéme del'by moci*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2015, s. 149 a nasl.

⁴³ KANÁRIK, I.: Forma vlády Slovenskej republiky (ústavné postavenie a vzájomné vzťahy medzi najvyšších ústavných orgánov – súčasný stav a perspektívy. In : OROSZ, L. a kol.: *Ústavný systém Slovenskej republiky (doterajší vývoj, aktuálny stav, perspektívy)*. Košice : UPJŠ 2009, s. 237.

⁴⁴ V podmienkach Českej republiky pozri: PEHE, J.: Prezident může se jmenováním vlády otálet, avšak neudělá to. In *Slovo* 15.7.1998.; PAVLÍČEK, V.: Zeman jede dnes do Lán se seznamem ministrů. In *Slovo* 16.7.1998.

⁴⁵ HOLLÄNDER, P.: *Základy všeobecné státní vědy*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, s. 323.

môže odmietnuť vymenovať navrhnutého kandidáta, ale nemôže vymenovať za člena vlády osobu, ktorú nenavrhol predseda vlády SR.“ a „Absencia výslovnej úpravy opodstatňuje uplatnenie extenzívneho výkladu namiesto doslovného výkladu tak, aby sa za súčasť ústavného postavenia prezidenta SR pokladala aj jeho viazanosť návrhom v rozsahu týkajúcom sa poverenia riadením rezortu. Pri uplatnení tohto výkladu prezident SR môže návrhu predsedu vlády SR na vymenovanie osoby za člena vlády SR odmietnuť, ale ak návrhu vyhovie, má povinnosť poveriť vymenovaného člena vlády SR riadením toho rezortu, na ktorého čelo ho navrhol predseda vlády SR.“⁴⁶ Akceptácia názoru, že prezident je povinný návrhu predsedu vlády vyhovieť by mohla evokovať neúmerné posilnenie postavenia predsedu vlády. Je otázne či ústavodarca chcel takto koncipovať postavenie predsedu vlády. Je možný však aj opačný prístup a akceptovať, že ústava upravuje posilnené postavenie predsedu vlády v personálnej oblasti vo vzťahu k členom vlády – iba on je oprávnený podať návrh na odvolanie a vymenovanie člena vlády, jeho demisia vyvoláva povinnosť podať demisiu celej vlády, jeho odvolanie na základe straty dôvery znamená odvolanie celej vlády. Rovina týchto úvah môže vychádzať z pochybnosti, či personálne kreovanie vlády je založené na nejakom vnútornom vyvažovaní medzi hlavou štátu a predsedom vlády. Hlava štátu nemá ústavne zakotvenú zodpovednosť za zloženie vlády, s výnimkou všeobecne formulovanej povinnosti v čl. 101 ods. 1 ústavy svojim rozhodovaním zabezpečovať riadny chod ústavných orgánov, a ani vláda si od nej neodvodzuje legitimitu. Naopak, kľúčovú politickú zodpovednosť za zloženie vlády v zmysle princípov parlamentnej formy vlády má jej predseda, pretože on je ten, ktorý sa s vládou bude uchádzať o dôveru Národnej rady SR a zlý personálny výber ministrov môže získanie dôvery ohroziť, resp. počas volebného obdobia môže spôsobiť stratu dôvery zo strany NR SR zo všetkými z toho plynúcimi dôsledkami. Ak vychádzame zo základných princípov parlamentnej formy vlády, potom môže byť akceptovateľný názor, že prezident republiky má ústavnú povinnosť návrhu predsedu vlády vyhovieť, čo naznačuje aj vyššie citovaný judikát ÚS SR sp. zn. PL. ÚS 4/2012. **Interpretačné a aplikačné problémy spojené s ústavným vyjadrením kreačnej právomoci prezidenta, ktoré sa prejavili už v roku 1993 pretrvávajú v podstate až dodnes, aj keď Ústavný súd SR vo viacerých judikátoch riešil otázku kreačných oprávnení hlavy štátu.**

Členovia vlády po svojom vymenovaní skladajú do rúk prezidenta republiky sľub. Znenie sľubu je upravené v čl. 112 ústavy takto: „*Sľubujem na svoju česť a svedomie vernosť Slovenskej republike. Svoje povinnosti bu-*

⁴⁶ DRGONEC, J.: *Ústava Slovenskej republiky (Komentár)*. Šamorín : Heuréka 2012, s.1167; DRGONEC, J.: *Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax*. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 1260. Analogicky: BRÖSTL, A. a kol.: *Ústavné právo Slovenskej republiky*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013, s. 273.

dem plniť v záujme občanov. Budem zachovávať ústavu a ostatné zákony a pracovať tak, aby sa uvádzali do života.“ Ústava teda nezakotvuje, na rozdiel napr. od sľubu prezidenta, konštitutívny charakter sľubu predsedu, podpredsedov a členov vlády. Predseda vlády, podpredsedovia vlády a členovia vlády sa ujímajú svojej funkcie menovaním. Vláda republiky ako kolektívny orgán rozhoduje zásadne formou uznesení v zbore (t. j. rozhodovanie hlasovaním), ktorý je schopný uznášať sa, ak je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov vlády. Na platnosť uznesenia je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov vlády.

Vláda v zmysle čl. 119 rozhoduje v zbore najmä:

- o návrhoch zákonov,
- o nariadeniach vlády,
- o programe vlády a jeho plnení,
- o zásadných opatreniach na zabezpečenie hospodárskej a sociálnej politiky SR,
- o medzinárodných zmluvách SR,
- o návrhoch štátneho rozpočtu a záverečného účtu,
- o zásadných otázkach vnútornej a zahraničnej politiky, hospodárskych opatreniach na zabezpečenie hospodárskej politiky,
- o vymenúvaní a odvolávaní štátnych funkcionárov v prípadoch stanovených zákonom a troch členov Súdnej rady SR,
- o tom, či požiada Národnú radu SR o vyslovenie dôvery,
- o vyslaní ozbrojených síl mimo územia SR na účel humanitárnej pomoci, vojenských cvičení alebo mierových pozorovateľských misií, o súhlase s prítomnosťou zahraničných ozbrojených síl na území SR atď.

Ďalší okruh právomocí vlády je zakotvený v čl. 6 ods. 3 úst. zákona č. 227/2002 Z. z. V zmysle tohto ustanovenia vláda SR:

- zodpovedá za obranu a bezpečnosť štátu,
- určuje základnú koncepciu obrany a bezpečnosti štátu,
- organizuje prípravu ústavných orgánov na čas vojny, vojnového stavu a výnimočného stavu,
- organizuje prípravu hospodárstva, zásobovania obyvateľstva a štátnych hmotných rezerv na čas vojny, vojnového stavu a výnimočného stavu,
- organizuje prípravu krajov a prípravu okresov v územnom obvode obvodného úradu na čas vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu,
- prijíma opatrenia na zmiernenie a odstraňovanie škôd a iných následkov spôsobených v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu,
- koordinuje činnosť ozbrojených zborov, Hasičského a záchranného zboru a záchranných služieb v čase vojny, vojnového stavu a výnimočného stavu,

- na návrh Bezpečnostnej rady Slovenskej republiky určuje výšku zásob základných komodít na zachovanie bezpečnosti a obrany štátu a spôsob finančného zabezpečenia plnenia úloh súvisiacich s časom vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

Tieto právomoci patria vláde ako celku, ktorá má zabezpečovať, aby celkový smer správnej činnosti všetkých ministerstiev bol jednotný a aby bola zvýšená záruka nestrannosti pri rozhodovaní o otázkach, ktoré sú mimoriadne dôležité pre celú spoločnosť. Rozhodnutia prijímané podľa čl. 119 ústavy musí vláda urobiť v zbere a nemôžu byť nahradené rozhodnutím člena vlády alebo iného subjektu.⁴⁷

Ďalší okruh právomocí vlády je zakotvený v článku 6 ods. 3 úst. zákona č. 227/2002 Z. z. V zmysle tohto ustanovenia vláda Slovenskej republiky:

- a) zodpovedá za obranu a bezpečnosť štátu,
- b) určuje základnú koncepciu obrany a bezpečnosti štátu,
- c) organizuje prípravu ústavných orgánov na čas vojny, vojnového stavu a výnimočného stavu,
- d) organizuje prípravu hospodárstva, zásobovania obyvateľstva a štátnych hmotných rezerv na čas vojny, vojnového stavu a výnimočného stavu,
- e) organizuje prípravu krajov a prípravu okresov v územnom obvode obvodného úradu na čas vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu,
- f) prijíma opatrenia na zmiernenie a odstraňovanie škôd a iných následkov spôsobených v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu,
- g) koordinuje činnosť ozbrojených zborov, Hasičského a záchranného zboru a záchranných služieb v čase vojny, vojnového stavu a výnimočného stavu,
- h) na návrh Bezpečnostnej rady Slovenskej republiky určuje výšku zásob základných komodít na zachovanie bezpečnosti a obrany štátu a spôsob finančného zabezpečenia plnenia úloh súvisiacich s časom vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

Vláde SR v čase keď zastupuje prezidenta SR, patria právomoci prezidenta SR v rozsahu zakotvenom v čl. 105 Ústavy SR.

Zodpovednostné vzt'ahy v koncepte formy vlády v Slovenskej republike

Vláda republiky je za výkon svojej funkcie podľa čl. 114 ods. 1 ústavy **zodpovedná Národnej rade SR**, čo je v plnom súlade so základnými prin-

---

⁴⁷ PL. ÚS 1/96

cípmi parlamentnej formy vlády. Všeobecne vzťah vlády SR k Národnej rade SR je upravený v čl. 86 písm. f) ústavy podľa ktorého v pôsobnosti Národnej rady SR rokovať o programovom vyhlásení vlády, rokovať o dôvere vláde a jej členom, ako aj kontrolovať činnosť vlády. Prejavom zodpovednostného vzťahu vlády k NR SR je ústavná povinnosť vlády, zakotvená v čl. 113 ústavy, po svojom vymenovaní do 30 dní predstúpiť pred Národnú radu SR a predložiť jej svoje programové vyhlásenie a požiadať NR SR o vyslovenie dôvery. Dňom vymenovania vlády začína podľa čl. 102 ods. 1 písm. e) ústavy plynúť šesť mesačná lehota prezidentovi po uplynutí ktorej môže rozpustiť Národnú radu Slovenskej republiky, ak v tejto šesť mesačnej lehote od vymenovania vlády neschválila jej programové vyhlásenie. Predloženie programu v uvedenej lehote je ústavnou povinnosťou vlády. Ústava nepredpisuje obsah programového vyhlásenia. Programové vyhlásenie vlády republiky je základom jej činnosti na celé funkčné obdobie. V prípade, že Národná rada SR s programovým vyhlásením súhlasí, vo forme uznesenia ho schvaľuje a vyslovuje vláde dôveru.

Drgonec konštatuje, že čl. 113 ústavy nie je jednoznačný z hľadiska určenia, o čom NR SR rozhoduje a nastoľuje otázku, či NR SR dôveru vyslovuje „programu vlády“ alebo „vláde“.⁴⁸ Podľa nášho názoru z gramatického výkladu čl. 113 ústavy vyplýva, že vláde je po prvé uložená povinnosť predstúpiť pred NR SR so svojim programom a po druhé požiadať o vyslovenie dôvery. V tomto duchu sa aj článok 113 uplatňuje v praxi. Z návrhu uznesenia súčasnej vlády vo veci programového vyhlásenia vyplýva, že vláda SR navrhuje, že NR SR podľa čl. 86 písm. f) ústavy a) schvaľuje programové vyhlásenie vlády a po b) vyslovuje dôveru vláde SR. S takýmto obsahom NR SR uznesením na 2. schôdzi siedmeho volebného obdobia po a) schválila programové vyhlásenie vlády SR a po b) vyslovila dôveru vláde SR ak NR SR tak urobí. Podľa nášho názoru NR SR v zmysle čl. 113 vždy musí rozhodnúť či na základe programového vyhlásenia vlády vyslovuje vláde dôveru, alebo vláde dôveru nevyslovuje.

m J. Drgonec vidí nejednoznačnosť formulácii v čl. 113 ústavy, skorej je možné vidieť neúplnosť formulácie čl. 102 ods. 1 písm. e) „*môže rozpustiť Národnú radu Slovenskej republiky, ak Národná rada Slovenskej republiky v lehote šiestich mesiacov od vymenovania vlády Slovenskej republiky neschválila jej programové vyhlásenie,...*“ v tom, že nie je tu previazanosť možnosti rozpustenia NR SR na rozhodovanie o dôvere vláde.

Dikcia ústavného článku 113 môže nastoliť otázku legitimacy vlády a rozsahu ústavných právomocí vlády resp. teda či vláda v čase od svojho vymenovania prezidentom do schválenia programového vyhlásenia a vyslovenia dôvery Národnou radou SR je „iba dočasným správcom“, alebo či je

---

⁴⁸ DRGONEC, J.: *Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax*. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 1261 a nasl.

oprávnená v plnom rozsahu využívať všetky ústavné a zákonné kompetencie, keďže ešte neobdržala dôveru zo strany NR SR. Na túto otázku nedáva odpoveď ani doterajšia judikatúra ústavného súdu. Treba poznamenať, že v súlade s princípmi parlamentnej formy vlády sa legitimita vlády odvíja od legitimacy NR SR. Sú názory, že až schválením programového vyhlásenia a vyslovením dôvery sa vláda SR ujíma ústavných funkcií resp. začína vykonávať svoju moc. Iný názor spočíva v tom, že vláda SR v duchu prezumpcie dôvery vykonáva svoje ústavné funkcie od momentu vymenovania. Túto prax potvrdili viaceré doterajšie vládne kabinety v Slovenskej republike. Ústava SR nezakotvuje žiadne limitujúce hranice pre toto obdobie činnosti vlády. Z toho vyvodzujeme záver, že vláda od svojho vymenovania je oprávnená realizovať všetky svoje právomoci bez ohľadu na to, že jej ešte nebolo schválené programové vyhlásenie a vyslovená dôvera NR SR. Možno hovoriť o prezumpcii dôvery.⁴⁹ Je ale len otázkou politického rozhodnutia vlády resp. politickej kultúry, či vláda bude od vymenovania do schválenia programového vyhlásenia a vyslovenia dôvery tzv. „dočasným správcom“.⁵⁰ Podobné otázky o rozsahu využívania ústavných a zákonných kompetencií je možné nastoliť vo vzťahu k vláde, ktorá podala demisiu podľa čl. 117 ústavy resp. ak prezident prijal demisiu vlády podľa čl. 115 ústavy. Aj v tomto prípade je možné sa prikloniť k názoru, že vláda v demisii nie je limitovaná ústavou vo výkone svojich právomocí. Ale je vecou Národnej rady SR či bude akceptovať a v akom rozsahu činnosť a rozhodnutia vlády od vymenovania do prípadného schválenia programového vyhlásenia a vyhlásenia dôvery resp. od akceptácie demisie vlády do vymenovania novej vlády. Podobnú otázku chceli riešiť v Českej republike a bol predložený poslanecký návrh na zmenu ústavy, v ktorom sa uvádzalo: „*Zaujímavou súčasťou tohto poslaneckého návrhu novely Ústavy ČR (Sněmovní tisk č. 359, 1999 doplnil L.C.) byla i konstrukce čl. 75, který se snažil ústavně vymezit pravomoci vlády v demisi. Předkladatelé navrhovali, aby vláda, která vykonává své funkce prozatímně, přijímala až do jmenování vlády pouze opatření, která nesnesou odkladu.*“⁵¹

Ústavná koncepcia zodpovednosti resp. legitimacy vlády a jej jednotlivého člena voči národnej rade je založená na „inštitúte dôvery“, t. j. na požia-

⁴⁹ DRGONEC, J.: *Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax*. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 1262.

⁵⁰ K. Klíma na margo to na podmienky ČR uvádza: „*Vláda je v ústavním systému považována za představitele výkonné moci, a tudíž za jeden z pilířů trojdílného systému dělby moci ve státě. Vzhledem ke skutečnosti, že ČR je parlamentní republikou, odvozuje vláda svůj mandát od důvěry Poslanecké sněmovny. Vláda je oprávněna k vládnutí pouze tehdy, pokud požívá důvěry Poslanecké sněmovny. Z toho plyne, že vláda, která nepožívá důvěry Poslanecké sněmovny, by měla vládnout pouze jako „udržovací“ vláda, a vzhledem ke skutečnosti, že se neopírá o důvěru Poslanecké sněmovny, nepřijímat rozhodnutí, která by svým významem překračovala časové období takové přechodné vlády.*“ KLÍMA, K. et al.: *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk. 2009, s. 520.

⁵¹ SUCHÁNEK, R. – JIRÁSKOVÁ, V.: *Ústava České republiky v praxi: 15 let platnosti základního zákona*. Praha : Nakladatelství Leges, 2009, s. 191.

navrh, aby vláda, ako aj jej jednotliví členovia počas svojho pôsobenia v ústavných funkciách disponovali dôverou národnej rady. Národná rada SR sústavne kontroluje činnosť vlády republiky, plnenie jej programového vyhlásenia i ďalších jej úloh. Má právo podľa čl. 114 ods. 1 vysloviť vláde nedôveru, čo je čo je negatívna ústavná sankcia.⁵² Týmto sa prejavuje politická zodpovednosť vlády parlamentu, pretože vyslovenie nedôvery nemusí byť sankciou iba za porušenie tej či onej povinnosti zo strany vlády, ale na jej uplatnenie stačí len nezhoda medzi vládou a parlamentom. Vyslovenie nedôvery, resp. zamietnutie návrhu vlády na vyslovenie dôvery je priamym prostriedkom uplatňovania zodpovednosti vlády parlamentu. Nepriamym prostriedkom realizácie zodpovednostného vzťahu môže byť napr. odmietanie predlôh (návrhov zákonov), s ktorými vláda spája hlasovanie o dôvere.

Uplatnenie zodpovednosti Národnou radou SR voči vláde má presne ústavou stanovené právne dôsledky, a to najmä v prípade vyslovenia nedôvery, alebo zamietnutia návrhu na vyslovenie dôvery vláde, ktoré analyzujeme v ďalšej časti. Analogicky ústava upravuje aj zodpovednostné vzťahy člena vlády.

Ústava SR v čl. 117 iba v jednom prípade ukladá vláde podať demisiu. Podľa čl. 117 vláda podáva demisiu vždy po ustanovujúcej schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky; vláda však vykonáva svoju funkciu až do utvorenia novej vlády. V tomto prípade ústavný základ legitimacy vlády končí *ex constitutione* vlastne ustanovujúcou schôdzou a legitimita vlády k výkonu funkcie je založená priamo na ústave.⁵³

Forma vlády Slovenskej republiky a ústavný zákon č. 356/2011 Z. z.

V predchádzajúcich častiach príspevku sme analyzovali formu vlády a postavenie vlády SR v „štandardnej“ ústavnej situácii, t. j. keď prvotný ústavný základ výkonu pôsobnosti vlády je založený na dôvere Národnej rady Slovenskej republiky podľa čl. 113 ústavy. Konštatovali sme, že formu vlády SR možno považovať za parlamentnú a súčasne sme upozornili na určité odchýlky od klasickej architektúry vzťahov medzi Národnou radou SR, prezidentom a vládou. V tejto časti príspevku chceme analyzovať legitimitu vlády a jej členov, ktorú prezident SR podľa čl. 115 ods. 3 novelizované-

---

⁵² Podľa nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 9/04: „právo národnej rady vysloviť vláde, resp. jej jednotlivému členovi, nedôveru treba považovať za hlavný nástroj na uplatňovanie kontrolnej právomoci národnej rady voči vláde“. Dostupné na: <http://portal.concourt.sk/pages/viewpage.action?pageId=1277961>, Dňa 27.9.2016

⁵³ Bližšie pozri: I. ÚS 58/94. Dostupné na: Dostupné na <http://portal.concourt.sk/pages/viewpage.action?pageId=1277961>, dňa 27.09.2016.

ho znenia ústavy ústavným zákonom č. 356/2011⁵⁴ poveril svojim rozhodnutím vykonávaním jej pôsobnosti.⁵⁵

Ústava SR určuje princíp jediného ústavného základu funkcií vlády v konkrétnom časovom okamihu. K zmene tohto ústavného zákona prichádza iba v dôsledku skutočností, ktoré predvída ústava a po ktorých nasleduje odvolanie vlády alebo demisia vlády resp. jednotlivých členov.⁵⁶

Pred analýzou obsahu ústavného zákona č. 356/2011 Z. z. a jeho vplyv na formu vlády považujeme za nevyhnutné uviesť ústavnú úpravu legitimacy výkonu funkcií vlády Slovenskej republiky.⁵⁷ Z ústavy, a potvrdil to v uve-

⁵⁴ Článok 115 ods. 3 ústavy v znení úst. zákona 356/2011 Z. z. znie: „Ak prezident Slovenskej republiky odvolá vládu podľa odseku 1, rozhodnutím, vyhláseným v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, ju poverí vykonávaním jej pôsobnosti až do vymenovania novej vlády, avšak výlučne v rozsahu podľa čl. 119 písm. a), b), e), f), m), n), o), p) a r); výkon pôsobnosti vlády podľa čl. 119 písm. m) a r) je v každom jednotlivom prípade viazaný na predchádzajúci súhlas prezidenta Slovenskej republiky.“

⁵⁵ Rozhodnutie prezidenta republiky vyhlásené v Zbierke zákonov SR pod č. 357/2011 Z. z.

⁵⁶ Porovnaj: SVÁK, J. – BALOG, B.: Právo a politika alebo štvorhodinové blúdenie po slovenskej ústave. In *Ústava ve stínu politiky?: sborník příspěvků sekce ústavního práva mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny 2012*. Olomouc : Iuridicum Olomoucense, 2012, s. 28.

⁵⁷ Otázkou legitimacy výkonu funkcie vládou Slovenskej republiky v spojitosti s inštitútom nedôvery sa zaoberal Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorý podal výklad článku 117 ústavy. Rozhodnutie ústavného súdu sp. zn.: I. ÚS 58/94⁵⁷ má však podľa nášho názoru širší dosah. Z neho vyplýva že:

a) Ústava rozlišuje medzi etapou vytvorenia novej vlády (ústavný základ jej vytvorenia je obsiahnutý v čl. 110 a 111 ústavy) a výkonom funkcií už vymenovanej vlády. Ústavný základ výkonu funkcií vymenovanej vlády je (môže byť) podľa ústavy založený:

1. čl. 113 ústavy vyslovením dôvery vláde Národnou radou v ústavou určenej lehote;

2. čl. 115 ods. 2 ústavy poverením prezidenta republiky na výkon jej funkcie až do vymenovania novej vlády;

3. čl. 117 ústavy, znenie vety za bodkočiarkou, a to rešpektovaním príkazu ústavnej normy samotnou vládou Slovenskej republiky, bez ingerencie Národnej rady alebo prezidenta Slovenskej republiky.

Takto založený ústavný základ výkonu funkcie vlády je súčasne aj ústavným základom výkonu funkcií jej jednotlivých členov.

b) Ústavne sú teda prípustné len tri ústavné základy výkonu funkcie vlády.

c) Ústava určuje zásadu jediného ústavného základu výkonu funkcií vlády v konkrétnom časovom okamihu. To neznamená, že vláda nemôže mať v rôznych časových obdobiach aj iný ústavný základ výkonu svojich funkcií (a tým aj jej jednotlivých členov) než ten, s ktorým začínala výkon svojich funkcií.

d) Článok 113 ústavy je kogentnou ústavnou normou zakladajúcou konštitutívny charakter postupu, v ktorom je vláde udeľovaná Národnou radou Slovenskej republiky dôvera.

e) Prvotným a nevyhnutným ústavným základom výkonu funkcií každej vlády a jej jednotlivých členov po jej vymenovaní prezidentom republiky je však ten, ktorý je obsiahnutý v čl. 113 ústavy.

f) Nevyhnutnou podmienkou výkonu funkcie vlády Slovenskej republiky a jej jednotlivých členov po ich vymenovaní a poverení riadením ministerstiev prezidentom Slovenskej republiky podľa článkov 110 a 111 Ústavy Slovenskej republiky je vyslovenie dôvery Národnou radou Slovenskej republiky vláde Slovenskej republiky, a tým aj jej jednotlivým členom, podľa článku 113 Ústavy Slovenskej republiky.

g) Prvotný ústavný základ výkonu funkcie vlády a jej členov založený čl. 113 ústavy sa končí "ex constitutione" demisiou vlády. V dôsledku toho je nahradený novým ústavným základom výkonu jej funkcií na určené obdobie, a to tým, ktorý je obsiahnutý v čl. 117 ústavy, znenie vety za bodkočiarkou. Hoci všetky uvedené ústavné základy umožňujú výkon funkcie vlády, líšia sa svojím vzťahom k Národnej rade a i svojím účelom. Iba prvotný ústavný základ výkonu funkcie vlády, vytvorený čl. 113 ústavy, vyjadruje dôveru Národnej rady vláde. Výkon funkcie vlády založený na uplatnení čl. 115 ods. 2 ústavy, resp. čl. 117, znenie vety za bodkočiarkou, tento stav nevyjadrujú a poskytujú len nevyhnutný (a časovo obmedzený) ústavný základ výkonu funkcie vlády až do vymenovania (utvore-

denom judikáte i ústavný súd, vyplýva, že existuje viacero ústavných základov výkonu funkcií vlády. Spôsob utvorenia vlády a ústavný základ výkonu jej funkcie a tým i funkcie jej členov upravujú čl. 110, 111, 113, 115 ods. 2, čl. 116 ods. 7 a čl. 117 ústavy. Základným ústavným (prvotným) základom legitimacy vlády je vyslovenie dôvery parlamentom, ktorá sa môže skončiť demisiou vlády podľa čl. 117 ústavy, demisiou vlády podľa čl. 115 ods. 2 ústavy, vyslovením nedôvery alebo zamietnutím návrhu na vyslovenie dôvery podľa čl. 115 ods. 1. V týchto prípadoch vzniká nový ústavný základ, ktorý nevytvára NR SR, ale priamo ústava podľa čl. 117 veta za bodkočiarkou a prezident republiky podľa čl. 115 ods. 1 a čl. 115 ods. 3 vydaním poverenia vyhláseným v Zbierke zákonov SR. V prípade vlády poverenej k výkonu funkcie prezidentom podľa čl. 115 ods. 3 ide o vládu bez dôvery NR SR. Poverenie k výkonu dáva ústavný základ výkonu funkcie do vymenovania novej vlády.

Z hľadiska zodpovednostného vzťahu vlády voči NR SR článku 114 ods. 3 ústavy zakotvuje: „*Vláda môže spojiť hlasovanie o prijatí zákona alebo hlasovanie v inej veci s hlasovaním o dôvere vlády*“.

V súlade s ustanovením článku 114 ods. 3 ústavy vláda Slovenskej republiky v októbri 2011 spojila hlasovanie o Dodatku k Rámcovej zmluve medzi Belgickým kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko, Estónskou republikou, Írskou republikou, Helénskou republikou, Španielskym kráľovstvom, Francúzskou republikou, Talianskou republikou, Cyperskou republikou, Luxemburským veľkovojsvodstvom, Maltskou republikou, Holandským kráľovstvom, Rakúskou republikou, Portugalskou republikou, Slovinskou republikou, Slovenskou republikou a Fínskou republikou a Európskym finančným stabilizačným nástrojom s hlasovaním o dôvere. Národná rada Slovenskej republiky dňa 11. októbra 2011 nevyslovila s navrhovaným Dodatkom k Rámcovej zmluve súhlas a tým v súlade s článkom 115 ods. 1 ústavy nevyslovila dôveru vláde, čo znamenalo, že vláda stratila dôveru parlamentu, prezidentovi vznikla ústavná povinnosť vládu odvolať a vznikla ústavná kríza.

---

nia) novej vlády. Ich založením sa sleduje iba zabezpečenie kontinuity výkonnej moci na úrovni vlády, táto sa však už neopiera o dôveru Národnej rady.

- h) *Vláda je povinná do 30 dní po svojom vymenovaní predstúpiť pred Národnú radu Slovenskej republiky, predložiť jej svoj program a požiadať ju o vyslovenie dôvery. Nesplnenie tejto povinnosti, alebo prekročenie stanovenej doby znamená, že vláda sa nemôže ujať výkonu svojej funkcie. Nemôže sa teda schádzať a rozhodovať v oblastiach definovaných článkom 119 ústavy, vynímajúc však rozhodnutie o programe vlády.*
- i) *Vyslovenie dôvery vláde po jej vymenovaní prezidentom republiky Národnou radou podľa čl. 113 ústavy vytvára prvotný a nenahraditeľný ústavný základ výkonu funkcie každej vlády. Jeho založenie je nevyhnutnou podmienkou výkonu funkcie každej vlády po jej vymenovaní prezidentom republiky. Ústava v čl. 113 určuje presnú časovú lehotu, dokedy má vláda tento ústavný základ výkonu svojich funkcií nadobudnúť, pričom sa od neho odvíjajú aj vzájomné vzťahy medzi ňou a Národnou radou.*⁵⁷

Vláde zanikol ústavný základ výkonu funkcie – dôvera NR SR. Treba poznamenať, že súčasne v tomto čase v rozpore s pravidlami súťaže politických síl na parlamentnej úrovni, osobitne súťaže či zápasu medzi vládnucou koalíciou a opozíciou, všetky parlamentné politické strany deklarovali nezáujem na vytvorení novej vlády.

Z dikcie znenia čl. 115 ods. 1 ústavy do prijatia úst. zák. č. 356/2011 Z. z. vznikli dva problémy. Prvý problém spočíval v tom, že pre prezidenta nevyplývala lehota, v ktorej má vládu odvolať. Pretože ústava nestanovuje lehotu, v plnom rozsahu je možné súhlasiť s názorom, že prezident musí vládu odvolať „bez zbytočného odkladu“, „ihneď“, v primerane krátkom čase.⁵⁸

Vážnejší bol druhý problém. Z doslovnej dikcie článku 115 ods. 1, na rozdiel od článku 115 ods. 2 ústavy, nevyplýval ďalší postup prezidenta po odvolaní vlády, predovšetkým v tom kým a ako nahradiť odvolanú vládu, ktorá stratila dôveru NR SR. Ústava poznala v čl. 115 ods. 1 iba odvolanie vlády bez nejakého poverovania.

Poslanci NR SR v skrátenom legislatívnom konaní prijali ústavný zákon č. 356/2011 Z. z., ktorým vytvorili ústavný základ pre riešenie situácie po odvolaní vlády prezidentom podľa čl. 115 ods. 1 ústavy v dôsledku straty dôvery. Ústavný základ založili na tom, že podľa čl. 115 ods. 3 novelizovaného znenia ústavy⁵⁹, prezident po odvolaní vlády, ktorá stratila dôveru, poverí ju výkonom pôsobnosti až do vymenovania novej vlády, pričom rozhodnutie prezidenta sa vyhlasuje v Zbierke zákonov⁶⁰. V danej situácii a to aj na podklade ústavného zákona č. 356/2011 Z. z. udelenie oprávnenia pre prezidenta republiky poveriť vládu, ktorej Národná rada nevyslovila dôveru, výkonom funkcie do vymenovania novej vlády môžeme považovať za štandardné a sledujúce cieľ, aby v neštandardnej situácii nenastala ústavná kríza z dôvodu predčasného zániku vlády.

Súčasne však ústavný zákon limitoval jej pôsobnosť špecifikáciou pôsobností, ktoré mohla uplatňovať a okrem toho výkon pôsobnosti podľa čl. 119 písm. m), a r) bolo viazané na predchádzajúci súhlas prezidenta a či to zodpovedá architektúre vzťahov medzi Národnou radou SR, prezidentom a vládou v podmienkach parlamentnej formy vlády. Ústava však neobsahuje žiadnu sankciu pre prípad, že by vláda nerešpektovala ustanovenie, že vý-

⁵⁸ DRGONEC, J.: Ochrana ústavnosti v extrémnych a neštandardných podmienkach. In *Aktuálne otázky trestného zákonodarstva : pocta prof. JUDr. Milanovi Čičovi, DrSc. et. mult. Dr. h. c. k 80. narodeninám*. Zborník príspevkov z celoštátnej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej dňa 19. januára 2012. Žilina : Eurokódex ; [Vydané v spolupráci s] Paneurópska vysoká škola, 2012. s. 26.

⁵⁹ Čl. 115 sa doplnil odsekom 3, ktorý znie: "(3) Ak prezident Slovenskej republiky odvolá vládu podľa odseku 1, rozhodnutím, vyhláseným v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, ju poverí vykonávaním jej pôsobnosti až do vymenovania novej vlády, avšak výlučne v rozsahu podľa čl. 119 písm. a), b), e), f), m), n), o), p) a r); výkon pôsobnosti vlády podľa čl. 119 písm. m) a r) je v každom jednotlivom prípade viazaný na predchádzajúci súhlas prezidenta Slovenskej republiky."

⁶⁰ Takto poverenú vládu môžeme chápať ako vládu dočasnú.

kon pôsobnosti podľa čl. 119 písm. m), a r) je viazaný na predchádzajúci súhlas prezidenta To je však už druhá otázka, či stanovenie vecného rozsahu pôsobnosti vlády v tomto čase prezidentom republiky a nutnosti predchádzajúceho prezidentského súhlasu k výkonu niektorých pôsobností je štandardné a či v tomto čase zodpovedá ústavná charakteristika vlády postaveniu ako vrcholného orgánu výkonnej moci.

Ústavný zákon č. 356/2011 Z. z. v článku 115 ods. 3 však nedal odpoveď na viaceré ďalšie otázky súvisiace s postavením vlády a jednotlivých jej členov a vzťah prezidenta k nim. Absurdne pôsobí vo väzbe na limitovanú pôsobnosť vlády skutočnosť, že výkon právomocí prezidenta podľa čl. 102 ods. 1 písm. c), j) a k) je podriadený režimu kontrasignácie predsedom vlády resp. člena vlády.

Citovaná novela ústavy však nedala odpoveď na viacero ďalších, ústavnoprávne dôležitých otázok. Azda najzávažnejšou otázkou, na ktorú citovaná novela ústavy nedala odpoveď, je otázka aký ústavný postup by bolo potrebné zvoliť v čase, keď podľa článku 105 ústavy by nastal stav zastupovania prezidenta vládou a nastala by situácia, že Národná rada SR nevysloví vláde dôveru resp. jej vysloví nedôveru. Ústavný zákon č. 356/2011 Z. z. však nedal odpoveď na také z ústavnoprávneho hľadiska vážne otázky, ako je možnosť odňatia poverenia k výkonu funkcie celej vláde resp. jednotlivému členovi vlády v čase výkonu funkcie podľa poverenia prezidentom podľa čl. 115 ods. 3 ústavy, resp. odvolanie ministra z funkcie, možnosť demisie vlády resp. člena vlády poverených k výkonu funkcie podľa čl. 115 ods. 3. a ich nahradenie. Taktiež nedal odpoveď na rozsah kontrolných právomocí Národnej rady Slovenskej republiky k „dočasnej vláde“.

Záver

Z analýzy vzťahov medzi Národnou radou Slovenskej republiky, prezidentom republiky a vládou podľa nášho názoru vyplýva, že v štandardnej ústavnej situácii, t. j. keď prvotným základom legitimacy vlády je dôvera zo strany parlamentu, môžeme konštatovať, že Slovenská republika má parlamentnú formu vlády s istými osobitosťami.

Nový moment do hodnotenia formy vlády SR priniesol ústavný zákon č. 356/2011 Z. z. Svojou konštrukciou architektúry vzťahov medzi Národnou radou Slovenskej republiky, prezidentom republiky a vládou vytvoril základ pre ústavný chaos⁶¹, parlamentná forma vlády sa začala prelínať s prvkami

---

⁶¹ DRGONEC, J.: Ochrana ústavnosti v extrémnych a neštandardných podmienkach. In *Aktuálne otázky trestného zákonodarstva : pocta prof. JUDr. Milanovi Čičovi, DrSc. et. mult. Dr. h. c. k 80. narodeninám*. Zborník príspevkov z celoštátnej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej dňa 19. januára 2012. Žilina : Eurokódex ; [Vydané v spolupráci s] Paneurópska vysoká škola, 2012. s. 30.

prezidentskej resp. poloprezidentskej formy vlády. J. Svák a B. Balog tento stav nazvali „*od parlamentnej k supraprezidentskej forme vlády*“⁶²

Z obsahu ústavného zákona č. 356/2011 Z. z. vyplýva, že úpravou vzťahov medzi Národnou radou Slovenskej republiky, prezidentom republiky a vládou dochádza k oslabeniu ústavného postavenia Národnej rady Slovenskej republiky a posilňuje sa postavenie prezidenta. Citovaný ústavný zákon vniesol do systému parlamentnej formy vlády nesystémové prvky, ktoré v neštandardnej ústavnej situácii modifikujú parlamentnú formu vlády v Slovenskej republike.

Na samý záver je nevyhnutné poznamenať s plnou vážnosťou, že v právnom štáte je nevyhnutné bezpodmienečne dodržiavať všetky princípy materiálneho právneho štátu. Preto v perspektíve ústavného vývoja by sa ústavodarca mal s plnou vážnosťou zamyslieť, ako vyriešiť nezrovnalosti v ústavnom systéme, ktoré vznikli prijatím ústavného zákona č. 356/2001 Z. z.

Použitá literatúra

1. WITKOWSKI, W. (red.) [et al.]: *Prawo konstytucyjne*. Toruń : Dom Organizatora Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności, 2006. 759 s. ISBN 9788372852731.
2. OROSZ, L. – BREJCHOVÁ, M. – MAJERČÁK, T. (eds.): *20 rokov Ústavy Slovenskej republiky: I. Ústavné dni : zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie I. zväzok. Košice, 3. – 4. októbra 2012*. Košice : UPJŠ, 2012. 418 s. ISBN 9788081520006.
3. *Ústava ve stínu politiky? : sborník příspěvků sekce ústavního práva mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny 2012*. Olomouc : Iuridicum Olomoucense, 2012. 390 s. ISBN 9788087382394.
4. DRGONEC, J.: *Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax*. 1. vyd. Bratislava : C. H. Beck, 2015. 1603 s. ISBN 97880896036398.
5. TÓTHOVÁ, M.: *Hlava štátu v systéme delby moci*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2015. 186 s. ISBN 9788081522390.
6. WITKOWSKI, Z. – BIEN-KACALA, A. (eds.): *Prawo konstytucyjne*. Toruń : Dom organizatora, 2015. 710 s. ISBN 9788372857750.
7. CIBULKA, L. a kol.: *Ústavné právo Slovenskej republiky: (štátoveda)*. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2013. 279 s. ISBN 9788071603498.
8. CIBULKA, L.: *Ústavné právo: (ústavný systém Slovenskej republiky)*. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2014. 407 s. ISBN 9788071603665.
9. BALOG, B.: *Materiálne jadro Ústavy Slovenskej republiky*. Žilina : Eurokódex, 2014. 212 s. ISBN 9788081550324.

⁶² Porovnaj: SVÁK, J. – BALOG, B.: Právo a politika alebo štvorhodinové blúdenie po slovenskej ústave. In *Ústava ve stínu politiky?: sborník příspěvků sekce ústavního práva mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny 2012*. Olomouc : Iuridicum Olomoucense, 2012, s. 34.

10. JIRÁSEK, J.: *Ústavní základy organizace státu*. Praha : Leges, 2013. 368 s. ISBN 9788087576571.
11. PROCHÁZKA, R. – KÁČER, M.: *Teória práva*. 1. vyd. Bratislava : C. H. Beck, 2013. 290 s. ISBN 9788089603145.
12. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech – Česká republika v komparativní perspektivě*. 1. vyd. Praha : Dokořán, 2008. 399 s. ISBN 9788073631796.
13. BRÖSTL, A. : *Ústavné právo Slovenskej republiky*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013. 423 s. ISBN 978-80-7380-433-6.
14. ČIČ, M. a kol.: *Komentár k Ústave Slovenskej republiky*. Žilina : Eurokódex, 2012. 832 s. ISBN 9788089447930.
15. DRGONEC, J.: *Ústava Slovenskej republiky komentár*. 3. vyd. Šamorín : Heuréka, 2012. 1620 s. ISBN 80-89122-73-8.
16. KLOKOČKA, V.: *Ústavní systémy evropských států: (srovnávací studie)*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha : Linde, 2006. 423 s. ISBN 8072016067.
17. SVATOŇ, J.: *Vládní orgán moderního státu: jeho původ, význam a vývoj v některých evropských zemích*. 1. vyd. Brno : Doplněk, 1997. 140 s. ISBN 8085765896.
18. KLÍMA, K.: *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. Praha : ASPI, 2006. 424 s. ISBN 807357179X.
19. OROSZ, L. – SVÁK, J. – BALOG, B.: *Základy teórie konštitucionalizmu*. 1.vyd. Bratislava : Eurokódex, 2011. 544 s. ISBN 9788089447541.
20. HOLLÄNDER, P.: *Základy všeobecné státovědy*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. 368 s. ISBN 9788073801786.